

Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαβητισμού (ΠΛΑ) Γ' τάξης (2022-2023)

Το Πρόγραμμα του Λειτουργικού Αλφαβητισμού (ΠΛΑ) διεξάγεται διαχρονικά σε παγκύπρια βάση από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ). Το ΠΛΑ απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες της Γ' και Στ' τάξης Δημοτικού. Στόχος του Προγράμματος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός μαθητών/μαθητριών με μεγάλη πιθανότητα να μείνουν λειτουργικά αναλφάβητοι/ες, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες αυτοί/ές να εμπλακούν σε κατάλληλα προγράμματα στήριξης στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση. Το Πρόγραμμα αξιολογεί δύο βασικές δεξιότητες: (α) τη γλωσσική-επικοινωνιακή ικανότητα και (β) τη μαθηματική ικανότητα.

Κατά τη σχολική χρονιά 2022-2023, το ΠΛΑ διεξήχθη στη Γ' τάξη του Δημοτικού για δωδέκατη συνεχόμενη χρονιά. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών/μαθητριών που συμμετείχαν ανήλθε στους/στις 6835 για τα δοκίμια της Γλώσσας και στους/στις 6903 για τα δοκίμια των Μαθηματικών. Ποσοστό 9,58% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει γλωσσικά αναλφάβητο, ενώ το 9,03% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει μαθηματικά αναλφάβητο. Ποσοστό 4,94% των μαθητών και μαθητριών ανήκε και στις δύο ομάδες.

Με βάση τα προσωπικά χαρακτηριστικά των μαθητών/μαθητριών, διαπιστώθηκε ότι υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στις ομάδες ρίσκου του λειτουργικού αναλφαβητισμού έχουν: (α) τα αγόρια σε σχέση με τον γλωσσικό αναλφαβητισμό, (β) οι μαθητές και μαθήτριες με μη κυπριακή υπηκοότητα και (γ) οι μαθητές και μαθήτριες που, αν και μεγαλύτεροι/ες ηλικιακά, φοιτούν στη Γ' τάξη (π.χ. ενδεχομένως λόγω αναστολής φοίτησης, στασιμότητας ή μεταναστευτικής βιογραφίας) και οι μικρότεροι/ες ηλικιακά μαθητές/μαθήτριες (δηλαδή τα παιδιά που γεννήθηκαν τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο του 2014). Σε σχέση με το φύλο, τα αγόρια βρέθηκαν να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στην ομάδα ρίσκου του γλωσσικού αναλφαβητισμού από ότι τα κορίτσια (11,57% και 7,48%, αντίστοιχα). Όσον αφορά στα Μαθηματικά, το ποσοστό των αγοριών στην ομάδα

ρίσκου ήταν μικρότερο από το αντίστοιχο των κοριτσιών (8,40% και 9,69%, αντίστοιχα), χωρίς όμως να εντοπίζεται σημαντική διαφορά. Ως προς τον παράγοντα υπηκοότητα, το ποσοστό των μαθητών/μαθητριών με μη κυπριακή υπηκοότητα με ρίσκο για γλωσσικό (25,48%) και μαθηματικό (22,37%) αναλφαβητισμό είναι σημαντικά υψηλότερο από το ποσοστό των μαθητών/μαθητριών με κυπριακή υπηκοότητα (6,52% και 6,27%, αντίστοιχα). Σε σχέση με την ηλικία εισδοχής, φέτος εξετάστηκαν ως ξεχωριστή ηλικιακή ομάδα (Ομάδα ο) τα παιδιά που αν και μεγαλύτερα σε ηλικία, για διάφορους λόγους (π.χ. στασιμότητα, αναστολή φοίτησης ή/και μεταναστευτική βιογραφία) τη σχολική χρονιά 2022-2023 φοιτούσαν στην Γ' τάξη. Αυτό κρίθηκε αναγκαίο για να διερευνηθεί κατά πόσον διαφοροποιείται η πιθανότητα ρίσκου για γλωσσικό ή μαθηματικό αλφαβητισμό για τη συγκεκριμένη ομάδα μαθητών/μαθητριών λαμβάνοντας υπόψη και την υπουργική απόφαση για σταδιακή αύξηση της ηλικίας πρώτης εγγραφής των παιδιών στην Α' τάξη του δημοτικού. Συγκεκριμένα, εντοπίστηκε ότι το ποσοστό στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού και του μαθηματικού αναλφαβητισμού ήταν μεγαλύτερο για την ομάδα των μαθητών/μαθητριών που, αν και φοιτούν στη Γ' τάξη, ηλικιακά είναι μεγαλύτεροι/ες.

Όπως και τις προηγούμενες πέντε σχολικές χρονιές, διερευνήθηκαν, επίσης, οι στάσεις απέναντι στο διάβασμα σε σχέση με δύο πτυχές: (α) διάβασμα για σκοπούς ευχαρίστησης και (β) διάβασμα για σκοπούς μάθησης στο πλαίσιο του σχολείου. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν θετικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα, ως προς τις δύο διαστάσεις. Όσον αφορά στη συσχέτιση των στάσεων αυτών με το ρίσκο για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό, όπως και πέρυσι, βρέθηκε ότι το ποσοστό των παιδιών με αρνητικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα που γίνεται για σκοπούς ευχαρίστησης αλλά και για σκοπούς μάθησης στο πλαίσιο του σχολείου, είναι και στις δύο ομάδες ρίσκου υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό στις ομάδες των παιδιών που δεν αντιμετωπίζουν ρίσκο.

Με σκοπό την πρόβλεψη ρίσκου και τη διερεύνηση της επίδρασης του παράγοντα «σχολείο», υιοθετήθηκαν και φέτος μοντέλα πολυεπίπεδης ανάλυσης σε δύο επίπεδα (μαθητή και σχολείου). Οι αρχικές αναλύσεις (μηδενικό μοντέλο)

κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο 20,20% και 17,10% της συνολικής διακύμανσης του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό αντίστοιχα, οφείλεται στο επίπεδο του σχολείου. Το ποσοστό αυτό θεωρείται αρκετά υψηλό και καταδεικνύει τον σημαντικό ρόλο του σχολείου στο ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό.

Ακόμη, συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με τη διάρκεια χορήγησης και τον βαθμό δυσκολίας των δοκιμίων τόσο από τους/τις μαθητές και μαθήτριες όσο και από τους/τις εκπαιδευτικούς. Η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών αλλά και των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση των δοκιμίων στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά ήταν ικανοποιητικός. Παρόλα αυτά, στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαβητισμού, το ποσοστό των μαθητών/μαθητριών που δήλωσε ότι ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση των δοκιμίων δεν ήταν ικανοποιητικός ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό στις ομάδες μη ρίσκου. Όσον αφορά στη δυσκολία των δοκιμίων παρατηρήθηκε ότι οι απόψεις των μαθητών/μαθητριών και των εκπαιδευτικών διαφοροποιούνται, με τους/τις μαθητές/μαθήτριες να βρίσκουν τα δοκίμια πιο εύκολα σε σύγκριση με τους/τις εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, εξετάζοντας τις απόψεις των μαθητών/μαθητριών σχετικά με τον βαθμό δυσκολίας των δοκιμίων παρατηρείται ότι το ποσοστό των μαθητών/μαθητριών στην ομάδα ρίσκου που δήλωσαν ότι βρήκαν τα δοκίμια της Γλώσσας και των Μαθηματικών δύσκολα είναι πιο υψηλό από ότι στην ομάδα μη ρίσκου, όπως θα ήταν αναμενόμενο.

Διερευνήθηκαν επίσης, οι απόψεις των εκπαιδευτικών σε σχέση με τη διαδικασία χορήγησης και το περιεχόμενο των δοκιμίων. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι δέχθηκε απορίες από τους μαθητές και τις μαθήτριες κατά τη διαδικασία της χορήγησης των δοκιμίων Γλώσσας και Μαθηματικών (80,22% και 76,46% αντίστοιχα). Κατά κύριο λόγο, οι απορίες των μαθητών/μαθητριών αφορούσαν στην κατανόηση οδηγιών, στην εκφώνηση ασκήσεων και σε άγνωστες λέξεις/έννοιες. Επιπλέον, τόσο για τα δοκίμια της Γλώσσας, όσο και των Μαθηματικών, καταγράφηκαν στην πλειοψηφία τους θετικά σχόλια, ως προς το περιεχόμενό τους, το οποίο χαρακτηρίστηκε ως αξιόλογο και κατάλληλο για το

ηλικιακό/μαθησιακό επίπεδο των μαθητών/μαθητριών. Τέλος, στην πλειοψηφία τους οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι η χορήγηση των δοκιμίων πραγματοποιήθηκε χωρίς προβλήματα και με βάση τις οδηγίες που δόθηκαν.

Τα πιο πάνω ευρήματα συζητούνται στο πλαίσιο της υφιστάμενης διεθνούς βιβλιογραφίας, ενώ στο τέλος παρουσιάζονται οι μελλοντικές κατευθύνσεις του Προγράμματος.